

İç Mekân Tasarımı Lisans Eğitiminde Öğrenim Çıktıları ve Akreditasyon

Learning Outcomes and Accreditation in Interior Design Undergraduate Education

Arş. Gör. Alper TORUN

Atatürk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Erzurum/Türkiye
ORCID: **

Dr. Öğr. Üyesi Serkan SİPAHİ

Atatürk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Erzurum/Türkiye
ORCID: **

ÖZET

İç mekân tasarımı eğitimi veren lisans programlarının sayısı Türkiye’de her geçen gün artmaktadır. İç mekân tasarımı eğitimi ile ilişkili çeşitlenen farklı eğitim yaklaşımları, meslek becerisinin farklı düzeylerde olmasına neden olabilmektedir. Bu durum gerekli nitelikleri taşımayan eğitim programlarının oluşturulmasına ve meslek kültüründe yabancılaşmaya yol açabilmektedir. Eğitim programında gerekli niteliklerin sağlanması amacıyla eğitim sürecinin standartlaştırılması, eğitim kalitesi ve çeşitli ölçütlere uygunluk aranması gerekmektedir. Bu nedenle bazı uluslararası meslek ve akreditasyon kuruluşları çalışmalarda bulunmaktadır. Türkiye’de iç mimarlık adına eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve standartlaştırması için bazı çalışmalar ve araştırmalar yapılmaktadır. Bununla birlikte hızla değişen koşullar yapılan çalışmaların güncellenmesini gerektirmektedir. Bologna süreci kapsamında eğitimde kalite ve güvence sistemi oluşturması planlanan program bilgi paketlerinin bu doğrultuda irdelenmelidir. Bu çalışmada Türkiye’deki iç mekân tasarımı odaklı lisans programları öğrenim çıktılarının, uluslararası akreditasyon programlarında belirtilen standartları ne kadar hedeflediği ve program bilgi paketlerine ne kadar yansıtıldığı tespit edilerek, program bilgi paketlerindeki eksik başlıklar ortaya konulmuştur. Bu amaçla çalışmada, iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı program öğrenme çıktıları CIDA (Council for Interior Designer Accreditation) ve ECIA (European Charter of Interior Architecture) akreditasyon programlarında yer alan başlıklar kapsamında irdelenmiştir. Bilgi paketlerine ulaşılan 47 kuruma ait öğrenme çıktılarının CIDA kriterlerinde belirtilen başlıkları karşılayıp karşılamadığı tespit edilmiş; öğrenme çıktıları CIDA ve ECIA standartları bağlamında irdelenmiştir. Bu yönde Türkiye’deki iç mekân tasarımı lisans eğitim programlarına ait bölüm bilgi paketleri öğrenme çıktılarında eksik olan konular tartışılmıştır. Çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık, renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulanabilmesi gibi konular bu kapsamda eksikliği tespit edilen önemli sonuçlardandır. Uluslararası akreditasyon programları kapsamında öğrenme çıktılarındaki eksikliklere dikkat çekmek için hazırlanan bu çalışma ile eğitimciler; gerekli görülmesi halinde bağlı buldukları programları yeniden şekillendirebilir. Henüz lisans eğitim programını oluşturmamış ve yakında öğrenci kabul etmeye hazırlanan birçok iç mimarlık bölümünün bulunduğu düşünüldüğünde benzer çalışmaların güncellenerek tekrarlanması alana önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık, İç Mekân Tasarım Eğitimi, Akreditasyon, CIDA, ECIA

ABSTRACT

With each passing day, the number of undergraduate programs that provide interior design education is increasing in Turkey. Different educational approaches, which vary in relation to interior design education, may cause vocational skills to be at different levels. This situation may lead to the creation of training programs that do not have the necessary qualifications and to alienation in professional culture. In order to provide the necessary qualifications in the education program, the education process should be standardized, education quality and compliance with various criteria should be sought. For this reason, international discussions are held by accreditation of application analyzes and training programs through some professional and accreditation organizations. Some studies and research for upgrading and standardization of the quality of education in Turkey is made on behalf of interior architecture. However, rapidly changing conditions require the studies to be updated. Within the scope of the Bologna process, the program information packages that are planned to create a quality and assurance system in education should be examined in this direction. In this study interior design-focused degree programs of learning outcomes in Turkey, which targets how standards set out in international accreditation programs and departments were identified as reflected how the information pack, part been put forward missing header in the information packet. For this purpose, in this study, the learning outcomes of the interior architecture / interior architecture and environmental design program were examined within the scope of the titles included in the CIDA (Council for Interior Designer Accreditation) and ECIA (European Charter of Interior Architecture) accreditation programs. It was determined

whether the learning outcomes of 47 institutions whose information packages were accessed met the headings specified in the CIDA criteria; learning outcomes are scrutinized in the context of CIDA and ECIA standards. In this respect, the missing issues in the learning outcomes of the departmental information packages of the interior design undergraduate education programs in Turkey were discussed. Issues such as the effective application of light, color principles and theories related to environmental impact and human welfare are among the important results that have been found to be lacking in this context. With this study prepared to draw attention to the deficiencies in learning outcomes within the scope of international accreditation programs, educators; If deemed necessary, they can reshape their programs. Considering that there are many interior architecture departments that have not yet established an undergraduate program and are preparing to accept students soon, updating and repeating similar studies will significantly contribute to the field.

Keywords: Interior Architecture, Interior Design Education, Accreditation, CIDA, ECIA

1. GİRİŞ

Endüstri devrimi sonrası ortaya çıkan Arts and Crafts ve Art Nouveau akımları; batı dünyasında birçok yeniliği ve tasarımcıyı beraberinde getirmiştir. Endüstri devrimi ve bu akımları izleyen süreçte, insan konforu üzerine daha çok çalışma yapılmaya başlanılmıştır. Bu doğrultuda, C. F. A. Voysey ve C. R. Mackintosh gibi tasarımcılar, Arts and Crafts akımının devamında gelen Art Nouveau hareketi sırasında yeni bir mimari tasarım yaklaşımı olarak “yapının dıştan içe değil, içinden tasarlama ve inşa etme” kavramını mimarlık dünyasına sunmuştur. Bu yaklaşımın ise, beraberinde iç mimarlık kavramını getirmiş olduğu söylenebilir (Sharon, 1992). Yaşanılan bu süreçte, 20. yüzyıl öncesinde uzun süreli eğitim ve resmi nitelikleri bulunmayan bir meslek olan iç mimarlıkta (Eryılmaz, 2019); 1896 yılında Parson’s Tasarım Okulu’da yüksek öğrenim düzeyinde iç mimarlık eğitiminin oluşturulmasıyla meslek olma sürecinin başladığı söylenebilir (Massey, 2008).

İç mimarlığın meslek olma süreci zaman içerisinde, 1905 yılında Elsie de Wolfe’un ilk iç mimar olarak tarihteki yerini alması, 1931 yılında Amerikan İç Mekân Dekoratörleri Enstitüsü’nün kurulması gibi farklı gelişmelerle devam etmiştir (URL-1, 2020). İç mimarlık alanında Amerika’da ortaya çıkan gelişmelere paralel olarak Avrupa’da da eş zamanlı gelişmeler yaşanmıştır (Cordan vd., 2012). Bu doğrultuda, Avrupa’daki iç mimarlık eğitimi 19. Yüzyıl sonlarında başlayarak (Kaptan, 2003); İkinci Dünya Savaşı sonlarına doğru tek başına bir eğitim alanı haline gelmiştir (Özdamar, 2019).

Türkiye’de iç mimarlık mesleği ve meslek eğitiminin temelleri 1923 yılında Sanay-i Nefise Mektebi (Mimar Sinan Üniversitesi) kapsamında kurulan Tezyinat (Süsleme) bölümü ile atıldığı söylenebilir (Şumnu, 2014). 1929 yılında göreve başlayan Philip Ginther öncülüğünde yeni uzmanlık atölyeleri kurulmuş, bu süreçte mimarlık öğrencilerine iç mimarlık atölyesi adı altında da dersler verilmeye başlanmıştır. Kurulan iç mimarlık atölyesi günümüz iç mimarlık stüdyosunun ilk formudur. Mimar Sinan Üniversitesi kapsamında oluşturulan iç mimarlık stüdyosunu ilerleyen dönemde 1957 yılında yine İstanbul’da bugünkü adıyla Marmara üniversitesi güzel sanatlar fakültesi olan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu’nda Türk-Alman iş birliği ile iç mimarlık programı kurulmuştur (Gürel, 2006). İç mimarlık eğitiminin kurulduğu yıllarda, bu iki üniversiteden günümüz isimleri ile Mimar Sinan Üniversitesi’nde Fransız ekolü ile eğitim verilirken Marmara Üniversitesi’nde Alman Bauhaus ekolü ile eğitim verilmektedir. Bu durum o yıllarda bu iki üniversite mezunları arasında fikir ayrılıklarına neden olduğu görülmektedir.

Okul mezunları 1954’ yıllarında bir dernek kurarak odalaşma faaliyetlerinin temelinin atmıştır (Şumnu, 2014). Bununla birlikte İç Mimarlar Odası’nın kurulması ancak 1976 yılında gerçekleşmiştir. İç Mimarlar Odası’nın kurulması; dekoratör kimliği terk edilerek iç mimar kimliğinin benimsenmesi bir dönüm noktası olarak nitelendirilebilir (Gürel, 2006). Bu anlamda Amerika’da American Institute of Interior Designers, AIID kurulmuş ve iç mekân tasarımcısı kavramı ortaya çıkmıştır (Özsavaş, 2011). Bununla birlikte Avrupa’da ise 1963 yılında Danimarka’da The International Federation of Interior Architects/Designers, IFI kurulmuştur (URL-2, 2020). Bu tanımlamada görüldüğü üzere Amerika’da kullanılan “İç Mekân Tasarımcısı” kavramı

yerine Avrupa’da alternatif olarak “İç Mimar” kavramı kullanılmaktadır. Türkiye’de de günümüzde buna benzer şekilde öğrenim şekli ve müfredatında aynı mesleği ifade eden İç mimarlık ile İç mimarlık ve çevre tasarımı olmak üzere iki farklı program bulunmaktadır (Adıgüzel, 2011). 1980’li yıllara gelindiğinde Hacettepe ve Bilkent Üniversitesi bünyelerinde kurulan İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümleri ile 1990’lı yıllara geldiği zaman iç mimar yetiştiren bölüm sayısı 4’e çıkmıştır. İç Mimarlık alanında günümüzde ise 33 üniversitede İç Mimarlık ve 36 üniversitede iç mimarlık ve çevre tasarımı olmak üzere toplam 69 üniversitede eğitim verilmektedir.

2019 yılında eğitim stratejisi kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, “Ön Lisans ve Lisans Diploma Programlarının Yeniden İsimlendirilmesi ve Sınıflandırılması” ile ilgili yeni düzenlemeler getirilmesi için çalışmalara başlamış ve bu düzenleme kapsamında iç mimarlık bölümlerinin Sanat ve İnsani Birimler Fakültesi çatısı altında, yer alması fikri ileri sürülmüştür (TMMOB, 2019). Ancak İç Mimarlık / İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümleri halen aynı isimler ve sınıflandırma ile; “Güzel Sanatlar”, “Mimarlık”, “Güzel Sanatlar ve Tasarım”, “Güzel Sanatlar ve Mimarlık”, “Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık”, “Mühendislik ve Tasarım”, “Sanat ve Tasarım”, “Mühendislik ve Doğa Bilimleri” gibi fakülte adları altında farklılaşan mesleki formasyon eğitimlerine devam etmektedir (YÖK Atlas, 2020; Eriş ve Ağan, 2020). Her iki bölüm kapsamında benzer öğretim süreçlerinin izlendiği ve eğitim programında her bölümün kendine özgü olduğu görülmektedir. Bununla birlikte iç mekân tasarımı eğitiminin, mimarlık fakültelerine bağlı olan bölümlerde mimarlık odaklı geliştiği, güzel sanatlar fakültelerine bağlı olanlarda daha çok sanat ve zanaat ağırlıklı yürütüldüğü söylenebilir (Adıgüzel, 2011). Bu bağlamda Türkiye’deki farklı eğitim yaklaşımlarının alana zenginlik katacağı düşünülebileceği gibi, uluslararası akreditasyon standartlarında belirtilen minimum yeterlik koşulları dikkate alınarak iç mekân tasarımı eğitiminin standartlaştırılması gerektiği de söylenebilir.

Bir kalite güvence sistemi uygulaması olarak akreditasyon, son yıllarda akademik kurumların ağırlıklı gündemini oluşturmaktadır (Yazıcıoğlu ve Kanoğlu, 2020). Bu amaçla 2019 yılı itibari ile 14.’sü düzenlenmiş iç mimarlık bölüm başkanları toplantısı kapsamında yapılmış birçok akreditasyon çalışmasının yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca iç mimarlar odası kapsamında oluşturulmuş eğitim komisyonu ve dernek ile akreditasyon çalışmaları yürütülmeye devam etmektedir.

1.1.İç Mimarlık Eğitiminde Akreditasyon ve Öğrenme Çıktıları

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi’nin (TYYÇ) Temel Alan Yeterlilikleri kapsamında İç mimarlık mesleği hem Yapı ve Mimarlık başlığı altında hem de Sanat başlığı altında sınıflandırılmıştır. Arakesitte yer alan iç mimarlık meslek eğitiminin standardize edilmesi sorunu Türkiye’de olduğu gibi Dünya’da da üzerinde durulan bir konudur. Bu anlamda Amerika’da “Council for Interior Design Accreditation (CIDA)” kuruluşu 35 yılı aşkın bir süredir iç mimarlık eğitiminin akredite edilmesi konusunda çalışmalarını sürdürmektedir (URL-3, 2020). Akderditasyon programı kapsamında zamanın ihtiyaçlarına göre belirli aralıklarda yeniden düzenlenen standartların son versiyonu 2020 yılında yayınlanmıştır. 170’den fazla iç mimarlık programının dahil olduğu CIDA akreditasyon programının yanı sıra Avrupa’da bulunan European Council of Interior Architects (ECIA)’da iç mimarlık meslek eğitiminde standartlaşma sağlamak amacı ile akreditasyon programı oluşturmuştur. Programın amacı yüksek beceri ve etik standartlarına sahip iyi eğitilmiş profesyoneller yetiştirmek olarak tanımlayan kuruluşun akreditasyon programına; Avrupa’nın hemen her ülkesinde iç mimarlık organizasyonları dahil olmakla birlikte ECIA kapsamında Türkiye’den herhangi bir organizasyon henüz bulunmamaktadır (URL-4, 2020). ECIA tarafından iç mimarlık eğitime dair oluşturulan standartlar son olarak 2013 yılında yayınlanmıştır.

Amaçları dahilinde her iki akreditasyon programında da hedeflenen, belirli standartlarda profesyoneller yetiştirmektir. Bu anlamda öğrenme çıktıları konusu büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretim programlarında öğrenme çıktıları ile öğretim süreci sonunda beklenen bilgi, beceri

yetkinlikler ortaya konulmaktadır (Kennedy vd., 2007). Açık, anlaşılabilir ve ölçülebilir öğrenme çıktıları, etkin bir öğretim programının temellerini oluşturur (Yolcu, 2019). Bu anlamda öğrenme çıktılarının akreditasyon programlarının temelini oluşturduğu da ifade edilebilir. İç mimarlık eğitimi için önemli iki akreditasyon programı olan CIDA ve ECIA'ya ait öğrenme çıktıları Tablo 1. ve Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 1. CIDA Akreditasyon Programı Öğrenme Çıktıları (URL-5, 2020).

Ana Başlık	Alt Kriterler
Çalışmalarında sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik bağlamları göz önünde bulundurabilme	İnsan ve çevre koşullarının coğrafi konuma göre değiştiğini ve tasarım ve inşaat kararlarını etkilediğini bilir.
	Sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziksel bağlamların iç tasarımı nasıl etkilediğini bilir.
	Sistem düşüncesi, iç tasarım uygulamasına nasıl yönlendirdiğini bilir.
Disiplinler arası ekiplerde iş birliği yapabilme ve katılabilme.	Çok disiplinli iş birliğinin tasarım pratiğine entegrasyonu konusunda farkındalığa sahiptir.
	Çalışılan disiplinlerin üyeleriyle etkili bir şekilde iletişim kurmak için gerekli terminolojiye sahiptir.
	Yapılı çevre disiplinleri için problem çözme sürecine özgü teknolojik temelli iş birliği yöntemlerini bilir.
	Takım içi sorumluluk bilincine sahiptir.
	Tasarım çözümleri geliştirmede birden çok disiplinle etkin bir şekilde iş birliği yapma becerisini gösterir.
İç mekân tasarımın toplum için değerini tanımlayan ilkeleri, süreçleri ve sorumluluklarına sahip olma	İç tasarım uygulaması yönetmeliklerini bilir.
	Bölgesel ve küresel pazarların tasarım uygulamaları üzerindeki etkisini bilir.
	İç tasarımın etkisi ve değerinin farkındadır.
	İş uygulamasının bileşenleri ve sorumluluklarını bilir.
	Profesyonel iş oluşum türlerini bilir.
	Proje yönetiminin unsurlarının bilincindedir.
	Hizmet Araçlarını bilir.
Mesleki etik ve davranışın bilincindedir.	
Yapılı çevreyi tasarlarken insan deneyimi ve davranışına ilişkin bilgileri kullanabilme	Yapılı çevrenin insan deneyimi, davranışı ve performansı üzerindeki etkisinin farkındadır.
	İnsan deneyimi, refahı, davranışı ve performansı ile ilgili oldukları için doğal, inşa edilmiş, sanal ve teknolojik çevreler arasındaki ilişkiyi bilir.
	İnsan merkezli kanıtları toplayın ve uygulama becerisine sahiptir.
	Tasarım çözümlerini bilgilendirmek için insan algısını ve davranış kalıplarını analiz ederek ve sentezleyebilir.
	İnsan faktörlerini, ergonomiyi, kapsayıcı ve evrensel tasarım ilkelerini uygulayabilir.
	Tasarım çözümleri için yön bulma tekniklerini uygulayabilir.
Tasarımda Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözebilme	Tasarım süreci boyunca alan planlama tekniklerini uygulama becerisini gösterir.
	Aşamalı olarak karmaşık tasarım problemlerini çözebilir.
	Tasarım problemiyle ilgili konuları belirleyebilir ve tanımlayabilir.
	Kanıtı dayalı tasarım çözümleri oluşturmak için bilgi sentezleyebilir.
	Tasarım konseptlerini veya çözümlerini bilgilendirmek için emsalleri kullanabilir.
	Birden çok fikri keşfederek ve yineleyebilir.
	Yaratıcı ve etkili çözümler geliştirebilir.
	Tasarım sürecini yürütebilir.
	Tasarım çözümü için araştırma yapabilir.
Etkili iletişim kurabilme	Verileri ve araştırmayı yorumlayarak ve iletebilir.
	Sözlü iletişimde fikirleri ve gerekçelerini ifade edebilir.
	Yazılı iletişimde fikirleri ve gerekçelerini ifade edebilir.
	Tasarım sürecinde geliştirilen fikirleri ve gerekçelerini görsel medya, çizim ve eskizler ile

Ana Başlık	Alt Kriterler
	ifade edebilir.
	Bir dizi amaç ve hedef kitleye uygun çeşitli görsel iletişim teknikleri ve teknolojileri kullanarak proje çözümlerini ifade edebilir.
İç mekân, mimari, dekoratif sanatlar ve sanat tarihi hakkında bilgi sahibi olma	İç tasarım tarihi bilir.
	Mobilya, dekoratif sanatlar ve malzeme kültürü tarihini bilir.
	Mimarlık tarihini bilir.
	Sanat tarihini bilir.
	Yapılı çevrenin tasarımındaki tarihsel değişiklikleri etkileyen sosyal, politik ve fiziksel etkilerini bilir.
Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme	Mekânsal tanım ve organizasyon dahil, tasarımın unsurlarını ve ilkelerini ve ilgili teorileri bilir.
	Çeşitli ortamlar kullanarak bir dizi iki ve üç boyutlu tasarım çözümlerini belirleyebilir.
	İki boyutlu tasarım çözümleri geliştirebilir.
	Üç boyutlu tasarım çözümleri geliştirebilir.
Çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık ve renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulayabilme	Aydınlatma stratejileri ve kararlarının çevresel etkilerinin farkındadır.
	Doğal ve yapay aydınlatma tasarımı ilkelerini bilir.
	Doğal ışığı kullanma ve değiştirme stratejilerini bilir.
	Armatürleri ve ışık kaynaklarını yetkin bir şekilde seçip, uygulayabilir.
	Renk hakkında bilgi ve araştırma için çeşitli kaynaklar hakkında farkındalığa sahiptir.
	Işık ve rengin iç ortamda sağlık, güvenlik ve refahı nasıl etkilediğini bilir.
	Renk terminolojisini bilir.
	Renk ilkeleri, teorileri ve sistemlerini bilir.
	Malzemeler, dokular, ışık ve biçime göre renk seçimi yapabilir.
	Tasarım konseptlerini desteklemek için rengi seçebilir.
	Birden çok tasarım işlevine renk seçerek uygulayabilir.
Farklı tasarım iletişim modlarında renk çözümleri geliştirebilir.	
Mobilyaları, ürünleri, malzemeleri ve kaplamaları entegre eden tasarım çözümlerini tamamlayabilme	Tasarım amacını desteklemek için mobilyalar, nesnelere, malzemeler ve kaplamaların birlikte nasıl çalıştığını bilir.
	Ürünler ve malzemeler için tipik üretim süreci, kurulum yöntemleri ve bakım gereksinimlerini bilir.
	İnsan ve çevre refahı ile ilgili olarak mobilya, ekipman, malzeme ve kaplamaların uygun tasarımı veya özelliklerini bilir.
	Ergonomi, çevresel özellikler, can güvenliği ve yaşam döngüsü maliyeti dahil olmak üzere özelliklerine ve performans kriterlerine göre ürün ve malzemeleri seçer ve uygulayabilir.
	Geniş bir yelpazede uygun ürünleri tasarlayabilir ve belirleyebilir.
Fiziksel konfor ve sürdürülebilir tasarım hakkında bilgi sahibi olma	Akustik, termal konfor ve iç mekân hava kalitesi ile ilgili tasarım kararlarının insan refahını ve çevreyi etkilediğini bilir.
	Akustik tasarım ilkelerini bilir.
	Akustik kontrol için uygun stratejileri bilir.
	Isıl tasarım ilkelerini bilir.
	Aktif ve pasif termal sistemlerin ve bileşenlerin iç tasarım çözümlerini nasıl etkilediğini bilir.
	Su sistemleri ve atık sistemleri ilkelerini bilir.
	Su sistemleri ve atık sistemlerini entegre etme stratejilerini bilir.
	İç hava kalitesi ilkelerini bilir.
	Ürün ve sistemlerin seçimi ve uygulamasının iç mekân hava kalitesini nasıl etkilediğini bilir.
İç yapıyı ve bunun temel bina inşaatı ve sistemleri ile olan ilişkisini anlama	İnşaatın çevresel etkileri konusunda farkındalığa sahiptir.
	Temel bina yapı sistemleri ve yapım yöntemlerini bilir.
	İç sistemler, inşaat ve kurulum yöntemlerini bilir.
	İç yapı malzemeleri, ürünleri ve kaplamalarının detaylandırılması ve teknik özelliklerini bilir.

Ana Başlık	Alt Kriterler
	bilir.
	Elektrik ve mekanik bina sistemleri hakkında bilgisi vardır.
	Enerji, güvenlik ve bina kontrol sistemleri hakkında bilgisi vardır.
	Merdivenler, asansörler veya yürüyen merdivenler gibi dikey ve yatay taşıma ve dolaşım sistemlerini bilir.
	İç mekân inşaat standartlarını araştırmayı bilirler ve bu standartları okuyabilir.
	İnşaat belgelerini okuyup ve yorumlayabilir.
	Proje boyutu ve kapsamına uygun çizimler, detaylar, programlar ve şartnameler dahil olmak üzere iç sözleşme belgelerinin üretimine katkıda bulunabilir.
İnsanların iç mekân deneyimini etkileyen kanunları, kodları, standartları ve yönergeleri uygulayabilme	Kanunların, kodların ve standartların kökenleri ve amaçları konusunda farkındalığa sahiptir.
	Sürdürülebilirlik ve sağlıkla ilgili standartlar ve yönergeleri bilir.
	İnşaat, ürünler ve malzemelerle ilgili sektöre özgü düzenlemeler ve yönergeleri uygulayabilir.
	Yangın ve can güvenliği dahil bölgesel yasa ve yönetmelikleri bilir.
	Engelsiz yaşam ve erişilebilirlik düzenlemeleri ve yönergeleri bilir.

Tablolarda oluşturulan başlıklara bakıldığında zaman her iki akreditasyon programı dahilinde oluşturulan başlıkların birbirinden farklı olmakla birlikte alt başlıkların ve tanımlamaların birbirine benzerlik gösterdiği görülebilir. Bu anlamda oluşturulan her iki akreditasyon programında da iç mimarlık mezun profillerinden birbirine benzer nitelikler beklendiği söylenebilir.

Tablo 2. ECIA Öğrenme Çıktıları (URL-6, 2020).

Ana Başlık	Alt Kriterler
Bilgi	İnsan davranışı teorileri ve ergonomik, evrensel tasarım ve insan faktörleri verilerinin anlama.
	İnsanların konforunu, sağlığını ve refahını sağlamak için mekanik ve elektrik sistemleri hakkında genel bilgi ve bu sistemlerin iç mekân tasarımı üzerindeki etkisini anlama.
	Tasarım, iç mekân ve mobilya konularında tarihi ve güncel gelişimle ilgili genel bilgi sahibi olma.
	Bina ve iç ürünler, malzemeler, kaplamalar, bakım ve sürdürülebilir bina yöntemleri ve malzemeleri ve ekolojik yönler kavramı hakkında genel bilgi sahibi olma.
	Çevre ve sürdürülebilirlik etiği hakkında bilgi sahibi olma.
	Sürdürülebilirlik değerlendirme süreçleri hakkında bilgi sahibi olma.
	Malzemelerin statik ve mukavemet teorisi hakkında genel bilgi sahibi olma.
	Tasarım elemanları ve prensiplerini anlama.
	Kodlar, düzenlemeler hakkında genel bilgi ve anlayış ve standartlar (bina kodları dahil) ve yangın ve hayat kurtarma ilkelerinin ve erişilebilirlik gereksinimlerinin alan planlaması üzerindeki etkisini anlama.
	Çizim teknikleri ve görselleştirme hakkında bilgi sahibi olma.
	İnsan koşullarına ilişkin malzeme, mekansal ve teknik koşullar hakkında genel bilgi sahibi olma.
	Projelerde zaman, bütçe, programlama, koordinasyon konularında bilgi sahibi olma.
	İlgili ilkeler, teoriler ve sistemler bilgisi renk, ışık, akustik ve diğer duyuşal özellikleri anlama.
	Meslek etiği hakkında bilgi sahibi olma.
	Araştırma ve veri analizi konusunda bilgi sahibi olma.
Ürün ve malzeme seçiminde bina standartlarına uygunluğu hakkında bilgi sahibi olma.	
İş süreçleri ve ofis yönetimi hakkında bilgi sahibi olma.	
Bina ve iç mekanlar hakkında yasal düzenlemeler ile ilgili bilgi sahibi olma.	
Beceri	Gereksinimlerin etkili yorumlanmasını sağlayan aktif dinleme becerileri hakkında bilgi sahibi olma.

Ana Başlık	Alt Kriterler
	Analitik Düşünebilme.
	Yaratıcı düşünebilme.
	Tasarım, teknoloji ve beşerî bilimlerle ilgili sürekli bilgi, anlayış ve beceri edinebilme.
	Renk, malzeme ve mobilya sunabilme.
	Kendi çalışma yöntemlerine, süreçlerine ve tasarım sonuçlarına ilişkin kritik iç görüş sahibi olma.
	Kendi çalışmalarını belgeleme ve dosyalama becerisi sahibi olma.
	Mobilya, ekipman çizimleri ve özellikleri üretme ve anlama becerisi sahibi olma.
	Şartnameler, programlar ve diğer özellikler ile ilgili olarak yazılı iletişim kurabilme.
	Hayal gücünü kullanma, yaratıcı düşünme, yenilik yapma ve tasarım liderliği sağlayabilme.
	Metodolojik araştırmayı profesyonel alanın yönlerine uygulayabilme.
	Organizasyon ve dönüşüm süreçlerini araştırma becerisi sahibi olma.
	Tarihsel, kültürel, güncel, psikolojik, işlevsel, ergonomik ve teknik yönler dahil olmak üzere kullanım amacına ilişkin verileri ve gereksinimleri bağımsız olarak tanımlama ve analiz etme bilgisi ve yeteneği sahibi olma.
	Mekânın iç algısı ve işlevsel ve duygusal yönleriyle ilgili duyuşsal algıları araştırma becerisi sahibi olma.
	Proje boyutuna ve kapsamına uygun, entegre bir sözleşme belgeleri sistemi olarak çizimler, çizelgeler ve şartnameler hazırlama konusunda yetkin beceri sahibi olma.
	Yetkinlik
Yeterli ölçekte proje hazırlayabilme.	
Mevzuata uygun proje hazırlayabilme.	
Toplumdaki gelişmeleri ve eğilimleri gözlemleyebilme.	
Sanatsal ve tasarım ilkelerini anlama, yaratıcı ve yapıcı bir şekilde yönetme ve bunları daha geniş bir kültürel ve sosyal perspektife yerleştirebilme.	
İnsan davranışı ile yapı çevre arasındaki ilişkiyi anlayabilme.	
Çalışmanın ekip niteliğini anlama ve tasarım ve üretim sürecindeki farklı roller, sorumluluklar ve ilgi alanları arasında amaçlı ve saygılı bir şekilde yönetebilme.	
Tasarımcı ve Müşteri arasındaki iş birliği yoluyla tasarım sürecini tamamlayabilme.	
Fiziksel özellikleri (ısı, nem, ışık, ses, hava) tasarıma entegre etme yeteneği ve uzman danışmanlar ve yüklenicilerle iş birliği yapabilme.	
Sunum ve eleştirilerde fikirleri net bir şekilde ifade etme ve kavramları görselleştirebilme.	
Müşteri ve kullanıcı gereksinimlerini belirleyebilme.	
İç mimari proje sunumu hazırlayabilme.	
Profesyonel alan, piyasa ve medyaya hâkim olma.	
Mesleğin sınırları ve zorlukları ile kendi vizyonu, uzmanlığı ve teknik yetenekleri hakkında konuşma ve yazılı olarak yansıtabilme.	
Düşünme ve problem çözmeye yönelik küresel bakış açısı ve yaklaşımda bulunabilme.	
Tasarımları işlevsellik ve sanatsal değerler üzerine değerlendirme ve projenin amaç ve hedeflerine göre tasarım çözümlerini kabul etme ve ardından gerekçeyleştirebilme.	
Diğer tasarımcılar veya uzmanlarla iş birliği içinde katkıda bulunabilme.	
Toplumsal görev alabilme, topluma faydalı olabilme.	

İç Mimarlık program öğrenme çıktıları ve akreditasyonuna yönelik CIDA ve ECIA'nın yapılmış olduğu çalışmaların yanı sıra bu iki kurumun yapmış oldukları çalışmalara yönelik dünyada (Smith, 2014; Hadjiyani, 2013; Martin, Kroelinger, 2010) ve Türkiye'de (Gündüzlü, 2019; Ertürk ve Manav, 2012) birçok araştırma bulunmaktadır. Türkiye'deki iç mimarlık eğitiminde akreditasyon programlarına uyum için yapılabileceklerin de araştırıldığı çalışmalar (Cordan vd., 2012; Özsavaş, Güler, 2012) bulunduğu ve eğitim modelleri önerilerinin oluşturulduğu (Özker,

2014) görülmüştür. Özsavaş (2011) “Türkiye’deki İç Mimarlık Eğitimi: Eğitim Süreci, Farklı Eğitim Programları ve Uluslararası İç Mimarlık Ölçütlerine Göre Programların Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde konuyu geniş çerçevede ele almış; Türkiye’de iç mimarlık eğitim sürecini ve Türkiye’deki dört kuruma ait ders içeriklerini de uluslararası iç mimarlık ölçütleri kapsamında değerlendirmiştir. Fakat 2011 yılından bu yana uluslararası ölçütlerin güncellenmiş olması, Türkiye’deki iç mimarlık eğitimi veren kurum sayısında gözlemlenen hızlı artış, mevcut programların bilgi paketlerindeki güncellemeler düşünüldüğünde konunun tekrar ele alınması faydalı olacaktır. Türkiye’de aynı meslek pratiği olarak iç mekân tasarımı alanında farklı bölümler altında eğitim verilmekte ve farklı isimlerle açılan bölümlere yenileri eklenmeye devam etmektedir. Çalışmalar bu kapsamda genişletilerek güncellenmeli ve genel bir tespit üzerinden tartışılabilmesi için Türkiye’de eğitime başlayan diğer programlar da göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkiye’de mezun profesyonellerin yeterlilik düzeylerinin akredite edilmesine yönelik; YÖKAK (Yüksek Öğretim Akreditasyon Kurulu), TAPLAK (Tasarım Planlama Akreditasyon Derneği) ve MİAK (Mimarlık Eğitimi Akreditasyon Derneği) kapsamında konu ile ilgili mimarlık, tasarım ve yüksek öğrenime ilişkin araştırma ve çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmada iç mimarlık eğitime özel olarak MİAK tarafından hazırlanan sürece benzer bir akreditasyon sürecine rastlanılmamıştır.

Bologna sürecinde oluşturulan kalite güvence sistemi (Günay, 2012) doğrultusunda, programlara ait öğrenme çıktılarının eksiksiz bir şekilde bölüm resmi internet sayfaları üzerinden yayınlanması gerekmektedir. Öğrenme çıktıları mezun profesyonellerin alacakları eğitimlerde kazandırılması hedeflenen özelliklerin belirlenmesi açısından önemli bir veri kaynağıdır. Bu çalışmada; Türkiye’de iç mekân tasarımı üzerine eğitim veren mevcut tüm lisans programları ele alınarak, öğrenme çıktıları üzerinden uluslararası akreditasyon programlarının güncel standartları kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Yapılan tespit çalışması ile Türkiye’de iç mimarlık eğitime ilişkin ortak bir akreditasyon oluşturulabilmesi için temel oluşturabilecek olan öğrenme çıktılarındaki eksikliklerin tespit edilerek bu konulara dikkat çekilmesi hedeflenmiştir.

2. MATERYAL VE METOD

Çalışmanın materyalini Türkiye’de bulunan aktif eğitim vermekte olan 33 iç mimarlık bölümü ile 36 iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerine ait lisans programı öğrenme çıktıları oluşturmaktadır. Bu bölümler içerisinde 13 iç mimarlık bölümü ile 9 iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümü, öğrenme çıktılarına ulaşamaması nedeni ile kapsam dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak Türkiye’de 69 iç mekân tasarımı eğitimi verilen lisans programlarından 47 tanesi irdelenmiştir. Yapılan irdeleme Bologna süreci kapsamında program öğrenme çıktılarının programlar tarafından eksiksiz hazırlandığı varsayımı doğrultusunda yalnızca internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple bölüm başkanları ile ek olarak bir görüşme gerçekleştirilmemiştir. Aynı kuruma ait İngilizce ve Türkçe eğitim veren bölümler tek başlıkta ele alınmıştır. Araştırma kapsamında irdelenen lisans programları Bulgular ve Tartışma başlığı altında Tablo 4.’te sıralanmıştır.

Çalışmanın amacı, Türkiye’de her geçen gün farklı eğitim yaklaşımlarıyla çeşitlenip sayısı hızla artan iç mekân tasarımı odaklı lisans programlarının, uluslararası akreditasyon programlarında belirtilen standartları ne kadar hedeflediğini tespit etmek, eksik konuları ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada, iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı program öğrenme çıktıları CIDA kapsamında yer alan maddeler üzerinden irdelenmiş; CIDA ve ECIA akreditasyon programlarında yer alan başlıklar kapsamında tartışılmıştır. Araştırmada CIDA ve ECIA arasında daha güncel olan akreditasyon programının CIDA (2020) olması nedeni ile bu program temel alınmıştır. Bu bağlamda çalışmanın birinci aşamasında CIDA ana başlıklarından oluşan 13 madde (Tablo 3) kurumlarda yer alan öğrenme çıktılarıyla karşılaştırılmış ve tek tek kurumların her bir maddeyi karşılayıp karşılamadığı tespit edilmiştir (Tablo 4). İkinci aşamada ise, tespit çalışmasında elde edilen verilerin ortalaması alınarak madde ölçeğinde genel bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu noktada

her bir kurum adına karşılanan madde için “+1”, karşılanmayan madde için “0” değerleri toplanıp kurum sayısına bölünmüştür. Böylece madde ölçeğindeki genel irdelemede “+1” değerinin tüm kurumların söz konusu maddeyi karşıladığı, “0” değerinin ise hiçbir kurumun söz konusu maddeyi karşılamadığı bir değer aralığı oluşturulmuştur (Şekil 1). Oluşturulan grafiğe göre en yüksek değerlere sahip ve en düşük değerlere sahip maddeler üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak söz konusu CIDA ana başlıklarına tekabül eden ECIA başlıkları da yorumlanarak iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı program öğrenme çıktıları bu yönde karşılaştırılarak tartışılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Giriş bölümünde detaylıca ifade edilen CIDA kriterleri, kısaca tablo 3.’te sıralanan 13 ana madde ile özetlenerek ele alınmıştır. Maddelerin tartışılmasında ECIA’dan faydalanılmıştır.

Tablo 3. CIDA- Ana Başlıkları

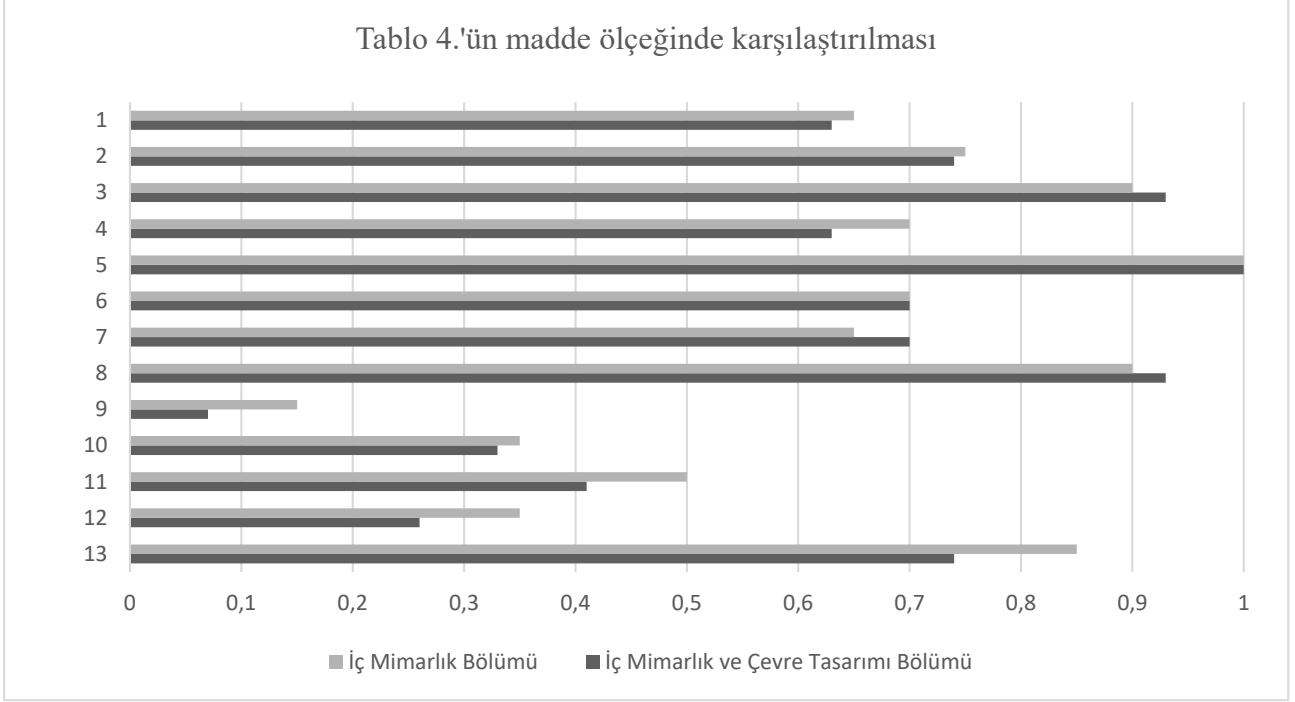
No	Başlık
1	Çalışmalarında sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik bağlamları göz önünde bulundurabilme
2	Disiplinler arası ekiplerde iş birliği yapabilme ve katılabilme
3	İç mekân tasarımın toplum için değerini tanımlayan ilkeleri, süreçleri ve sorumluluklarına sahip olma
4	Yapılı çevreyi tasarlarken insan deneyimi ve davranışına ilişkin bilgileri kullanabilme
5	Tasarımda yaratıcı düşünme ve problem çözebilme
6	Etkili iletişim kurabilme
7	İç mekân, mimari, dekoratif sanatlar ve sanat tarihi hakkında bilgi sahibidir
8	Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme
9	Çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık ve renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulayabilme
10	Mobilyaları, ürünleri, malzemeleri ve kaplamaları entegre eden tasarım çözümlerini tamamlayabilme
11	Fiziksel konfor ve sürdürülebilir tasarım hakkında bilgi sahibi olma
12	İç yapıyı ve bunun temel bina inşaatı ve sistemleri ile olan ilişkisini anlama
13	İnsanların iç mekân deneyimini etkileyen kanunları, kodları, standartları ve yönergeleri uygulayabilme

Tablo 3.’de belirlenen özet maddeler ile iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı lisans programları öğrenme çıktılarının karşılaştırılması tablo 4.’de görülmektedir. Tabloya göre iç mekân tasarımı (iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı) lisans programları öğrenme çıktılarında özet maddelerin karşılığı bulunanlar dolu, karşılığı bulunmayanlar ise boş bırakılmıştır. Bu anlamda farklı anlatımlarla yapılan açıklamalar ve karşılığı tam olmamakla birlikte değinildiği görülen maddeler de doldurulmuştur. Sonuç olarak öğrenim çıktılarının mümkün olduğu çerçevede kısa tutulmak istendiği gözlemlendiği için yetersiz anlatımların ortaya çıkabileceği göz önünde bulundurulmuştur. İlgili kuruma ait bilgi paketleri kaynaklarda sunulmuştur.

Tablo 4. İç Mekân Tasarımı Lisans Programı Öğrenme Çıktılarının CIDA ana başlıkları çerçevesinde incelenmesi.

Kurum Adı / Öğrenme Çıktısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
İç Mimarlık Lisans Programları	İstanbul Teknik Üniversitesi (URL-7, 2020)												
	İstanbul Bilgi Üniversitesi (URL-8, 2020)												
	MEF Üniversitesi (URL-9, 2020)												
	Marmara Üniversitesi (URL-10, 2020)												
	Maltepe Üniversitesi (URL-11, 2020)												
	Çankaya Üniversitesi (URL-12, 2020)												
	KTO Karatay Üniversitesi (URL-13, 2020)												
	Fatih Sultan Mehmet Vak. Ün. (URL-14, 2020)												
	İstanbul Aydın Üniversitesi (URL-15, 2020)												
	Eskişehir Üniversitesi (URL-16, 2020)												
Doğuş Üniversitesi (URL-17, 2020)													

Tablo 4.'ün madde ölçeğinde karşılaştırılması

Şekil 1. Tespitlerin madde ölçeğinde karşılaştırılması

İrdelenen iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümleri iki ayrı grup olarak değerlendirildiğinde sonuçlar birbirine oldukça yakındır. İki ayrı grup için de aynı maddelerin düşük ya da yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

İrdelenen iç mimarlık / iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümleri iki ayrı grup olarak değerlendirildiğinde sonuçlar birbirine oldukça yakındır. İki ayrı grup için de aynı maddelerin düşük ya da yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 1'de görülen grafiğe göre 1,2,4,6,7 ve 13. maddeler ortalama değere sahip maddelerdir. Bu maddelerin lisans programlarında üniversitelerin yarısı ve daha fazlasının öğrenme çıktıları bakımından üzerinde durulduğu ancak çok yüksek düzeyde üzerinde durulmayan maddeler olduğu söylenebilir.

Beşinci madde “Tasarımda Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözme” değerlendirmeye alınan hem iç mimarlık hem de iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin hepsinde yer alan en yüksek puana sahip maddedir (Şekil 1). Beşinci madde CIDA alt kriterleriyle paralel bir şekilde program öğrenme çıktıları: “Tasarım problemiyle ilgili konuların belirlenmesi, tasarım süreci boyunca alan planlama tekniklerinin uygulanabilmesi, karmaşık tasarım problemlerinin aşamalı olarak çözülebilmesi, kanıta dayalı tasarım çözümlerinin oluşturulması ve bu yönde bilginin sentezlenebilmesi, tasarım konseptleri veya çözümleri için emsallerin kullanılabilmesi, birden fazla fikrin keşfedilebilmesi, yaratıcı ve etkili çözümlerin geliştirilebilmesi, çözüm için etkili araştırmanın yapılabilmesi” gibi tasarım sürecinin yürütülmesini kapsayan genel becerileri kapsamaktadır. ECIA standartlarında söz konusu maddeye karşılık gelen başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Projelerde zaman, bütçe, programlama koordinasyon konularında bilgi sahibi olmak,
- Yaratıcı Düşünme, hayal gücünü kullanma, yaratıcı, analitik Düşünme, yenilik yapma ve tasarım liderliği sağlama becerisine sahip olmak,
- Sanatsal ve tasarım ilkelerini anlama, yaratıcı ve yapıcı bir şekilde yönetme ve bunları daha geniş bir kültürel ve sosyal perspektife yerleştirme yeteneğine sahip olmak,

- Kendi çalışma yöntemlerine, süreçlerine ve tasarım sonuçlarına ilişkin kritik iç görüye sahip olmak,
- Sanatsal ve tasarım ilkelerini anlama, yaratıcı ve yapıcı bir şekilde yönetme ve bunları daha geniş bir kültürel ve sosyal perspektife yerleştirme yeteneğine sahip olmak,
- Tasarımları işlevsellik ve sanatsal değerler üzerine değerlendirme ve projenin amaç ve hedeflerine göre tasarım çözümlerini kabul etme ve ardından gerekçeletebilme becerisine sahip olmak,
- Tasarım, teknoloji ve beşerî bilimlerle ilgili sürekli bilgi, anlayış ve beceri edinme becerisine sahip olmak,
- İş süreçleri ve ofis yönetimi hakkında bilgi sahibi yönlerini kullanma becerisine sahip olmak.

Bu anlamda lisans programlarının tasarım ve tasarım sürecini oluşturan bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesine önem verdikleri ve en çok bu konulara odaklandıkları söylenebilir.

Bulgulara göre hem iç mimarlık hem de iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin program öğrenme çıktıları arasında en çok tekrarlanan diğer iki madde (Şekil 1) “İç mekân tasarımının toplum için değerini tanımlayan ilkeleri, süreçleri ve sorumluluklarına sahip olma” (3.Madde) ve “Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme” (8.madde) maddeleridir. Üçüncü madde kapsamında “İç tasarım uygulaması yönetmeliklerini belirleme, bölgesel ve küresel pazarların tasarım uygulamaları üzerindeki etkisini belirleme, iç mekan tasarımının etkisi ve değerinin farkında olma, iş uygulamasının bileşenleri ve sorumluluklarını belirleme, profesyonel iş oluşum türlerini belirleme, proje yönetiminin unsurlarının bilincinde olma, hizmet araçlarını belirleme, mesleki etik ve davranışın bilincinde olma” gibi bilinç ve becerilerin lisans programları öğrenme çıktılarında yer aldığı görülmüştür. ECIA standartlarında üçüncü maddeye karşılık gelen başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Tasarım ve mesleğin toplum içerisindeki öneminin bilincinde olmak,
- Bina ve iç mekanlar hakkında yasal düzenlemeler ile ilgili bilgi sahibi olmak,
- Profesyonel alan, piyasa ve medyaya hâkim olmak,
- Meslek etiği hakkında bilgi sahibi olmak,
- Toplumsal görev alabilme, topluma faydalı olabilmek,

Bu kapsamda, iç mekân tasarımının toplum için değerini tanımlayan ilkeleri bilme ve bu yöndeki gerekli sorumluluklara sahip olma gibi konuların çoğunlukla dikkat çekildiği diğer bir konu olduğu görülmektedir. Programların meslek etiği ve toplum bilincine sahip profesyoneller yetiştirmeye önem verdikleri; bu maddenin bütün lisans programlarının öğrenme çıktılarında yer alması ile gözlemlenmektedir.

Öğrenme çıktılarının yüksek oranda karşıladığı sekizinci madde (Şekil 1) “Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme” CIDA standartlarına paralel bir şekilde program öğrenme çıktılarında: Mekânsal tanım ve organizasyon dahil, tasarımın unsurlarını ve ilkelerini ve ilgili teorileri bilme, çeşitli ortamlar kullanarak bir dizi iki ve üç boyutlu tasarım çözümlerini belirleyebilme, iki ve üç boyutlu tasarım çözümleri geliştirebilme” gibi bilinç ve becerileri kapsamaktadır. ECIA standartlarında sekizinci maddeye karşılık gelen başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Tasarım elemanları ve prensiplerini anlama,
- Çizim teknikleri ve görselleştirme bilgisine sahip olma,

- İç mimari proje sunumu hazırlayabilme.

“Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme” maddesinin (8. madde) programlar tarafından üzerinde en fazla durulduğu gözlemlenen “Tasarımda Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözebilme” maddesini (5. Madde) desteklediği söylenebilir. Bu bağlamda, ele alınan maddeler ile lisans programlarında oluşturulan tasarım ve tasarım fikirlerinin etkili bir biçimde sunumuna yönelik bilgi ve becerilerin geliştirilmesinin programlar dahilinde önem verilen bir diğer madde olduğu görülmektedir (Şekil 1).

Öte yandan bulgulara göre en az değinilen konu ise “Çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık ve renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulayabilme” maddesidir (9. Madde). Yine aynı şekilde hem iç mimarlık bölümü hem de iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümü program öğrenme çıktıları bu sonuçta paralellik göstermektedir (Şekil 1). Dokuzuncu madde, CIDA standartlarına göre detaylandırıldığında: “Aydınlatma stratejileri ve kararlarının çevresel etkilerinin farkında olma, doğal ve yapay aydınlatma tasarımı ilkelerini bilme; doğal ışığı kullanma ve değiştirme stratejilerini bilme, armatürleri ve ışık kaynaklarını yetkin bir şekilde seçip uygulayabilme; renk hakkında bilgi sahibi olma, ışık ve rengin iç ortamda sağlık/güvenlik/refahı nasıl etkilediğini bilme; malzemelere/dokulara/ışığa/biçime göre renk seçimi yapabilme; birden çok tasarım işlevine renk seçerek uygulayabilme, farklı tasarım iletişim modlarında renk çözümleri geliştirebilme” gibi bilinç ve becerileri kapsamaktadır. ECIA standartlarında ise dokuzuncu maddeye karşılık gelen tek başlık: “Mekânın iç algısı ve işlevsel ve duygusal yönleriyle ilgili duyuşsal algıları araştırma becerisine sahip olma” şeklinde ifade edilebilir.

Bu kapsamda çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık/renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulayabilme konuları programlarda en az üzerine durulan konudur. Programlar tarafından tasarım, sunum konularının üzerinde durulan ve önemsenen konular olduğu bununla birlikte tasarımı ve algıyı etkileyen ışık, ses, malzeme gibi konuların ise gerekenden daha az önemsendiği söylenebilir.

Bulgulara göre hem iç mimarlık hem de iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin program öğrenme çıktıları arasında en az tekrarlanan diğer üç madde: Mobilyaları, ürünleri, malzemeleri ve kaplamaları entegre eden tasarım çözümlerini tamamlayabilme (10. Madde); Fiziksel konfor ve sürdürülebilir tasarım hakkında bilgi sahibi olma (11. Madde); İç yapıyı ve bunun temel bina inşaatı ve sistemleri ile olan ilişkisini anlama (12. Madde) şeklindedir (Şekil 1).

ICA standartlarda belirtilen onuncu madde detaylandırıldığında: Tasarım amacını desteklemek için mobilyalar, nesnelere, malzemeler ve kaplamaların birlikte nasıl çalıştığını bilme; ürünler ve malzemeler için tipik üretim süreci/kurulum yöntemleri ve bakım gereksinimlerini bilme; İnsan ve çevre refahı ile ilgili olarak mobilya, ekipman, malzeme ve kaplamaların uygun tasarımı veya özelliklerini bilme; ergonomi, çevresel özellikler, can güvenliği ve yaşam döngüsü maliyeti dahil olmak üzere özelliklerine ve performans kriterlerine göre ürün ve malzemeleri seçme ve uygulayabilme; geniş bir yelpazede uygun ürünleri tasarlayabilme ve belirleyebilme” gibi konuları kapsamaktadır. ECIA standartları onuncu maddeye karşılık gelen başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bina ve iç ürünler, malzemeler, kaplamalar, bakım ve sürdürülebilir bina yöntemleri ve malzemeleri ve ekolojik yönler kavramı hakkında genel bilgi ve anlayışa sahip olma,
- Renk, malzeme ve mobilya sunma yeteneğine sahip olma.

Bu kapsamda irdelenen program öğrenme çıktılarında; mobilyaları, ürünleri, malzemeleri ve kaplamaları entegre eden tasarım çözümlerini tamamlama konularında eksiklikler olduğu görülmektedir. Tasarım ve sunum tekniklerine verilen önemin, tasarımı besleyen yardımcı öğeler olarak malzeme ve mobilyaya gösterilmediği bu madde ile bir kez daha görülmektedir.

Program öğrenme çıktılarında diğer standartlara göre eksik olan on birinci madde (Şekil 1): Akustik, termal konfor ve iç mekan hava kalitesi ile ilgili tasarım kararlarının insan refahını ve çevreyi etkilediğini bilme; akustik tasarım ilkelerini bilme, akustik kontrol için uygun stratejileri bilme, ısı tasarım ilkelerini bilme, aktif ve pasif termal sistemlerin ve bileşenlerin iç tasarım çözümlerini nasıl etkilediğini bilme, su sistemleri ve atık sistemleri ilkelerini bilme, iç hava kalitesi ilkelerini bilme, ürün ve sistemlerin seçimi ve uygulamasının iç mekan hava kalitesini nasıl etkilediğini bilme” gibi konuları kapsamaktadır. ECIA standartlarında söz konusu maddeye karşılık gelen başlıkların daha az olduğu görülmektedir. ECIA standartlarında söz konusu konu “İlgili ilkeler, teoriler ve sistemler bilgisi renk, ışık, akustik ve diğer duyuşal özellikler.” şeklinde tek bir başlıkta ele alınmıştır.

Bu kapsamda irdelenen program öğrenme çıktılarında; fiziksel konfor ve sürdürülebilir tasarım hakkında bilgi sahibi olma gibi konularda eksiklikler olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirlik, eğitim aşamasında gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir çevre bırakılması açısından öğrencilerin eğitiminin bir parçası haline getirilmelidir (Sipahi, Torun, 2019).

Program öğrenme çıktılarında diğer standartlara göre eksik olan on ikinci madde (Şekil 1):, inşaatın çevresel etkileri konusunda farkındalığa sahip olma; temel bina yapı sistemleri ve yapım yöntemleri, iç sistemler, inşaat ve kurulum yöntemlerini bilme; iç yapı malzemeleri, ürünleri ve kaplamalarının detaylandırılması ve teknik özelliklerini bilme; elektrik ve mekanik bina sistemleri, güvenlik ve bina kontrol sistemleri hakkında bilgi sahibi olma; merdivenler, asansörler veya yürüyen merdivenler gibi dikey ve yatay taşıma ve dolaşım sistemlerini tanıma; proje boyutu ve kapsamına uygun çizimler, detaylar, programlar ve şartnameler dahil olmak üzere iç sözleşme belgelerinin üretimine katkıda bulunabilme” gibi konuları kapsamaktadır. ECIA standartlarında on ikinci maddeye karşılık gelen başlıklar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Mevzuata uygun proje hazırlayabilmek,
- Malzemelerin statik ve mukavemet teorisi hakkında genel bilgi ve anlayışa sahip olmak,
- İnsanların konforunu, sağlığını ve refahını sağlamak için mekanik ve elektrik sistemleri hakkında genel bilgiye sahip olmak ve bu sistemlerin iç mekan tasarımı üzerindeki etkisini anlamak,
- Mevzuata uygun proje hazırlayabilmek,
- Ürün ve malzeme seçiminde bina standartlarına uygunluğu hakkında bilgi sahibi olmak,
- Proje boyutuna ve kapsamına uygun, entegre bir sözleşme belgeleri sistemi olarak çizimler, çizelgeler ve şartnameler hazırlama konusunda yetkin becerilere sahip olmak.

Bu kapsamda irdelenen program öğrenme çıktılarında CIDA ve ECIA programlarının belirlediği konular çerçevesinde eksik olduğu görülen diğer konu: İç yapıyı ve bunun temel bina inşaatı ve sistemleri ile olan ilişkisini anlama konusudur. Bu durum tasarlanan iç mekânın uygulanması konusunda tecrübesiz mezunlar verilmesine neden olabilmektedir.

Madde ölçeğinde yapılan irdeleme sonucu CIDA ve ECIA kriterleri çerçevesinde Türkiye’de iç mekân tasarımı konu alan lisans programlarının program öğrenme çıktılarında özellikle eksik olduğu görülen konular dikkate alınmalıdır. Sonraki başlıkta çalışma sonucu ve öneriler bu doğrultuda özetlenmiştir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de kısa bir süre içinde iç mekân tasarımı üzerine eğitim veren lisans programı sayısı 69’a ulaşmıştır. Henüz aktif olmayıp yakın zamanda öğrenci alımı yapmayı planlayan birçok kurum hazırlıklarına devam etmektedir. Alanda tecrübeli akademisyen eksikliği sebebiyle yeni açılan programlar yakın disiplinlerin desteğiyle şekillenmektedir. Farklı fakültelerde farklı isimlerle

oluşturulmuş özünde iç mekân tasarımını konu alan ve farklı eğitim yaklaşımlarına sahip lisans programları hızla artmaktadır. Bu bağlamda program öğrenme çıktılarının tartışılarak belirlenmiş ortak standartlar çerçevesinde bir dil birliği oluşturacak şekilde ele alınması yararlı olacaktır. Türkiye’de iç mimarlık eğitimi akreditasyonu konusunda bölümler, bölüm başkanları ve iç mimarlar odasının yapmış olduğu çalışmalar bulunmakla birlikte bu çalışmaların bölümlerin internet siteleri başta olmak üzere ulaşılabilir bir biçimde yer alması gerekmekte ve öğrenim çıktılarına ilişkin eksikliklerin yurt dışı akreditasyon programları yardımı ile giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Çalışmada iç mekan tasarımı lisans eğitim programları CIDA ve ECIA kriterleri çerçevesinde değerlendirilirken bilgi paketlerinde yer alan program öğrenme çıktılarından yararlanılmıştır. Bologna süreciyle şekillenen bilgi paketleri ve program öğrenme çıktıları bu noktada bir programın hedeflerini ortaya koyan ve herkesin kolayca ulaşabileceği bir kaynak niteliğindedir. Fakat toplamda 22 programın bilgi paketlerine ulaşamamıştır. Kurumların bu yöndeki eksiklerinin tamamlaması benzer çalışmalar için faydalı olacaktır ve akreditasyon sürecini hızlandıracaktır.

Lisans programı öğrenme çıktılarına ulaşılan 20 iç mimarlık bölümü ve 27 iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümü iki ayrı grup olarak ele alındığında, CIDA kriterleri kapsamındaki irdelemeye göre benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Bu anlamda özünde iç mekân tasarımını konu alan bu iki bölümün çalışma kapsamında tek bir grup şeklinde değerlendirmek sonuçları farklılaştırmamaktadır.

Madde ölçeğinde yapılan değerlendirme sonucuna göre en yüksek değere sahip ve en düşük değere sahip maddeler tartışılmıştır. Bu bağlamda “Tasarımda Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözebilme” (5. Madde) tüm programlarda ifade edildiği tespit edilen dolayısıyla en çok vurgulanan öğrenme çıktılarından biridir. Tekrarlanan diğer iki madde “İç mekân tasarımın toplum için değerini tanımlayan ilkeleri, süreçleri ve sorumluluklarına sahip olma” (3.Madde) ve “Tasarım unsurlarını ve ilkelerini uygulayabilme” (8.madde) maddeleridir. Öte yandan en az değinilen konu “Çevresel etki ve insan refahı ile ilgili olarak ışık ve renk ilke ve teorilerini etkili bir şekilde uygulayabilme” maddesidir (9. Madde). Bu konulardaki eksiklik çalışmanın dikkat çeken en önemli sonuçlarından biridir. Program öğrenme çıktıları arasında en az tekrarlanan diğer üç madde: “Mobilyaları, ürünleri, malzemeleri ve kaplamaları entegre eden tasarım çözümlerini tamamlayabilme” (10. Madde), “Fiziksel konfor ve sürdürülebilir tasarım hakkında bilgi sahibi olma” (11. Madde), “İç yapıyı ve bunun temel bina inşaatı ve sistemleri ile olan ilişkisini anlama” (12. Madde) maddeleridir.

Madde ölçeğinde yapılan değerlendirmeye göre “Çalışmalarında sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik bağlamları göz önünde bulundurabilme” (1. Madde), “Disiplinler arası ekiplerde iş birliği yapabilme ve katılabilme” (2. Madde), “Yapılı çevreyi tasarlarken insan deneyimi ve davranışına ilişkin bilgileri kullanabilme” (4. Madde), “Etkili iletişim kurabilme” (6. Madde), “İç mekân, mimari, dekoratif sanatlar ve sanat tarihi hakkında bilgi sahibi olma” (7. Madde) ve “İnsanların iç mekân deneyimini etkileyen kanunları, kodları, standartları ve yönergeleri uygulayabilme” (13. Madde) maddelerinin lisans programları tarafından ortalama düzeyde dikkate alındıkları belirlenmiştir. Bu maddelere de ortalamanın üzerine çıkarak yüksek düzeyde önem verilmesi eğitim programlarının kalitesini artıracaktır.

İç mekân tasarımı üzerine eğitim veren bölümlerin bu maddelerin tamamına önem vermesi ve bunların bölüm bilgi paketlerine yansıtılması, Türkiye’de verilen iç mekân tasarımı eğitim düzeyinin uluslararası standartta olmasına ve akreditasyonunun daha kolay sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu anlamda lisans programlarının yalnızca meslek etiği ve bilinci, tasarlama ve yapılan tasarımların sunumu konuları üzerine değil algı, renk, ışık, malzeme, mobilya, yapı-yapım

sistemleri gibi mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetenek konularına daha fazla önem vermelerinin gerektiği söylenebilir.

Öğrenme çıktıları mezun profesyonellerin alacakları eğitimlerde kazandırılması hedeflenen özelliklerin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Programa ait tüm ders içerikleri program öğrenme çıktılarına göre şekillenmektedir. Bu anlamda uluslararası akreditasyon programları kapsamında öğrenme çıktılarındaki eksikliklere dikkat çekmek için yapılmış olan çalışma ile eğitimciler; bağlı buldukları programı gerekli görülmesi halinde yeniden şekillendirebilir. Henüz aktif eğitim sürecine geçmemiş olan fakat yakında öğrenci kabul etmeye hazırlanan birçok iç mimarlık lisans programı olduğu göz önünde bulundurulduğunda benzer çalışmaların güncellenerek tekrarlanmasının alana önemli ölçüde katkı sağlayacağı açıktır.

CIDA ve ECIA akreditasyon programlarının ve kuruluşlarının örnek alınması ile Türkiye'deki iç mimarlık eğitimi veren üniversitelerin tümünün değerlendirilebilmesi amaçlı, iç mimarlar odası ya da program bölüm başkanları nezaretinde iç mimarlık alanına özel bir program oluşturulabilir. Oluşturulan program yardımı ile hem eğitim programları daha detaylı bir şekilde değerlendirilebilir hem de uygun bir akreditasyon sağlanabilir. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, iç mimarlık meslek eğitimi için öğrenim çıktısı gereksinimleri sağlayan minimum yeterlik koşullarında ortak paydalarda bir eğitim modeli oluşturulmalıdır. Bu modelin kullanılması hem eğitimin kalitesini yükseltecek hem de meslek kültürünün korunmasını sağlayacaktır. Akreditasyon ve öğrenme çıktıları konusuna önem verilmesi, Türkiye'nin, bu alanda eğitim veren sayılı ülkeler arasında gösterilmesine; mezun profesyonellerimizin ise her anlamda donanımlı olmasına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, D. (2011). Türkiye'deki iç mimarlık eğitiminde çevresel yaklaşım, (Yüksek lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi) Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkez/i/tezSorguSonucYeni.jsp>.

Cordan, Ö., Görgül, E., Çinçik, B., & Numan, B. (2012). İç Mimarlık Eğitiminde Günceli Yakalamak: İTÜ örneği. İÇMEK İç Mimarlık Eğitimi 2.Ulusal Kongresi, İstanbul/Türkiye, s. 13-23.

Eryılmaz, N. R. (2019). The Changing Means, Role and Identity of the Interior Architect Throughout. (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi) Erişim adresi: <http://openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/9026>.

Eriş, E., Ağan, M. (2020). Türkiye'deki İç Mimarlık Eğitim Programlarının Karşılaştırılmalı Analizi: Mesleki Kimlik Karmaşasının İncelenmesi. Mimarlık ve Yaşam, 5 (2), 423-439. DOI: 10.26835/my.794120

Ertürk, Z., Manav, B. (2012). İKÜ İç Mimarlık Örneği Üzerinden Eğitim Programı Analizi, İÇMEK İç Mimarlık Eğitimi 2.Ulusal Kongresi, İstanbul/Türkiye, s. 1-6.

Gürel, M. (2006). Dekorasyondan İç Mimarlığa: Türkiye'de İç Mimarlığın Eğitim ve Meslek Kuruluşları Açısından Tarihi, Türkiye'de Tasarım Tarihi ve Söylemi Sunumlar 1: 19-26, İzmir: İzmir Economy University.

Günay, D. (2012). Yükseköğretimde öğrenme kazanımlarına dayanan kalite güvence sistemi. Türkiye'de yükseköğrefimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvencesi, 13-20.

Gündüzlü, E. B. (2019). İç Mimarlık Eğitiminde Meslek Pratiği Sorunları. Modular Journal, 2(1), 70-81.

Yolcu, H. H. (2019). Malzeme Bilimi ve Nano Mühendislik Programının Öğrenme Çıktılarının Analizi. Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 9(3).

Hadjiyanni, T. (2013). Rethinking culture in interior design pedagogy: The potential beyond CIDA standard 2g. *Journal of Interior Design*, 38(3), v-xii.

Kaptan, B. B. (2003). 20.yüzyıldaki toplumsal değişimler paralelinde iç mekân tasarımı eğitimin gelişimi. 1516. sayı/T.C. Anadolu Üniversitesi yayınları, Eskişehir.

Kennedy, D., Hyland, Á., & Ryan, N. (2007). Learning outcomes. Writing and using learning outcomes: A practical guide. Ireland: University College Cork.outcomes: a practical guide. Cork, Ireland: UCC. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/238495834>.

Martin, C. S., & Kroelinger, M. D. (2010). 2009 Accreditation requirements: Comparison of CIDA and NAAB. *Journal of Interior Design*, 35(2), ix-xxxii.

Massey, A. (2008). *Interior Design Since 1900: World Of Art*, Thames and Hudson Publications.

Nia, H. A., & Rahbarianyazd, R. (2020). Aesthetics of Modern Architecture: A Semiological Survey on the Aesthetic Contribution of Modern Architecture, *Civil Engineering and Architecture* 8(2): 66-76.

Özdamar, M. (2019). Türkiye'de iç mimarlık Eğitiminde Değişen Anlayışlar, (Sanatta Yeterlilik, Hacettepe Üniversitesi) Erişim adresi: <http://openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/6268/10239279.pdf?sequence=1>.

Özker, S. (2014). In the context of universities in Turkey; analysis of academic programs for the department of interior architecture. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 31-40.

Özsavaş, N. 2011. Türkiye'deki İçmimarlık Eğitimi: Eğitim Süreci, Farklı Eğitim Programları ve Uluslararası İçmimarlık Ölçütlerine Göre Programların Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir) Erişim adresi: <http://libra.anadolu.edu.tr/tezler/2011/27630.pdf>

Özsavaş, N., & Güler, Ö. K., (2012). İç Mimarlık Eğitiminde Akreditasyon: ECIA ve CIDA Ölçütleri Karşılaştırması. İÇMEK İç Mimarlık Eğitimi 2.Ulusal Kongresi, İstanbul/Türkiye, s. 7-12.

Sharon, M. L., (1992). Historical perspectives on interior architecture/design as a developing profession (Doktora Tezi) University of Kentucky.

Smith, D. 2014. Interiors can address social justice: Fact or fiction. In *Perspectives on Social Sustainability and Interior Architecture: Life from the inside*, ed. D. Smith, M. Lommerse, P. Metcalfe, 55-78. Singapore: Springer.

Şumnu, U. (2014). Türkiye'de İç mimarlık ve İç mimarlar. İç mimarlar Odası Resmi Yayını, Ankara.

Yazıcıoğlu, D. A., Kanoğlu, A. (2020). Mimarlık ve İç Mimarlık Eğitim/Öğretiminde Kalite Güvence Sistemi Bağlamında Başarım Tabanlı Yaklaşım. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 5(2), 2020, (423-439).

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://www.idlany.org/history-of-interior-design> adresinden erişildi.

URL-2 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://ifiworld.org/> adresinden erişildi.

URL-3 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://www.accredit-id.org/mission> adresinden erişildi.

URL-4 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://ecia.net/members/national-organizations> adresinden erişildi.

- URL-5 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://www.accredit-id.org/professional-standards> adresinden erişildi.
- URL-6 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://ecia.net/education/charter> adresinden erişildi.
- URL-7 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde http://www.tyyc.itu.edu.tr/ProgramHakkinda.php?Program=ICM_LS adresinden erişildi.
- URL-8 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Detail?catalog_departmentId=69671&itemName=KeyLearningOutcomes adresinden erişildi.
- URL-9 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde https://sis.mef.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/programciktilari/program_kodu/0502001/menu_id/p_27/tip/L/ln/en?submenuheader=2 adresinden erişildi.
- URL-10 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/guzel-sanatlar-fakultesi/ic-mimarlik-44-51-0> adresinden erişildi.
- URL-11 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <https://www.maltepe.edu.tr/mimarlik/tr/program-temel-ogrenme-ciktilari> adresinden erişildi.
- URL-12 (2020). 12 Kasım 2020 tarihinde <http://inar.cankaya.edu.tr/program-yeterlikleri/> adresinden erişildi.
- URL-13 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://www.karatay.edu.tr/BolumProgramYeterlilikleri/IMIM.html> adresinden erişildi.
- URL-14 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.fsm.edu.tr/oibs/bologna/progLearnOutcomes.aspx?lang=tr&curSunit=130> adresinden erişildi.
- URL-15 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=ProgramYeterlilikView&BK=33&View=Sinif&Type=Bologna> adresinden erişildi.
- URL-16 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://www.eskisehir.edu.tr/akademik/fakulteler/197/ic-mimarlik-bolumu/program-cikti> adresinden erişildi.
- URL-17 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.dogus.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=4&curSunit=21#> adresinden erişildi.
- URL-18 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <http://dersbilgipaketi.akdeniz.edu.tr/tr-TR/Program/Browse/213/155> adresinden erişildi.
- URL-19 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <http://bologna.nisantasi.edu.tr/Home/DetailPrograms/13> adresinden erişildi.
- URL-20 (2020). 13 Kasım 2020 tarihinde <https://eobs.arel.edu.tr/program/ic-mimarlik-bolumu/274/program-ogrenme-ciktilari> adresinden erişildi.
- URL-21 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde <https://gbs.gelisim.edu.tr/programin-ogrenme-ciktilari-1-178-1> adresinden erişildi.
- URL-22 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde <http://www.katalog.ktu.edu.tr/DersBilgiPaketi/olo/program.aspx?pid=588&lang=1> adresinden erişildi.
- URL-23 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde https://eobs.cu.edu.tr/ProgOgrCikti_tr.aspx?ProgramID=114 adresinden erişildi.
- URL-24 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=27&curSunit=90906393#> adresinden erişildi.
- URL-25 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde <https://bologna.toros.edu.tr/?id=/programme&sid=outcomes&program=28> adresinden erişildi.

- URL-26 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde <http://ubs.yalova.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=434> adresinden erişildi.
- URL-27 (2020). 14 Kasım 2020 tarihinde https://akts.bau.edu.tr/bilgipaketi/index/programciktilari/program_kodu/06012101/menu_id/p_30/tip/L/ln/tr?submenuheader=2 adresinden erişildi.
- URL-28 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://www.etu.edu.tr/files/dosyalar/2018/12/02/5bb2223050832fbc17afa0dc46ed66be.pdf> adresinden erişildi.
- URL-29 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://bologna.khas.edu.tr/program/50000667> adresinden erişildi.
- URL-30 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde https://ects.ieu.edu.tr/new/akademik.php?sid=pro_gout adresinden erişildi.
- URL-31 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde https://akademikpaket.iku.edu.tr/TR/ects_bolum.php?m=1&p=16&f=11&r=0&ects=tyyc_matris&alan_id=58 adresinden erişildi.
- URL-32 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.yasar.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=8&curSunit=83#> adresinden erişildi.
- URL-33 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://www.medipol.edu.tr/akademik/fakulteler/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi/program-bilgileri#programYeterlilik> adresinden erişildi.
- URL-34 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde http://akts.hacettepe.edu.tr/yeterlilikler.php?prg_ref=PRGRAM_00000000000000000000000040&birim_kod=465&submenuheader=2&prg_kod=465 adresinden erişildi.
- URL-35 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://angora.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=programCiktilari&birim=329> adresinden erişildi.
- URL-36 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde http://www.isikun.edu.tr/web/1162-7858-11/isik_universitesi/akademik/akademik_bologna_sureci_fakulteler_mimarlik_ve_tasarim_fakultesi_bolumler_ve_programlar_ic_mimarlik_bolumu/ic_mimarlik_ve_cevre_tasarimi_programi adresinden erişildi.
- URL-37 (2020). 15 Kasım 2020 tarihinde <https://www.atilim.edu.tr/tr/ects/site-courses/43/info/Outcomes> adresinden erişildi.
- URL-38 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde <https://www.sehir.edu.tr/tr/akademik/mimarlik-ve-tasarim-fakultesi/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi-programi> adresinden erişildi.
- URL-39 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde <https://antalya.edu.tr/tr/fakulte-ve-enstituler/bolumler/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi/icerik/akademik-1/program-yeterlilikleri-ciktilari> adresinden erişildi.
- URL-40 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde <https://www.izu.edu.tr/akademik/fakulteler/muhendislik-ve-doga-bilimlerifakultesi/bolumler/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi> adresinden erişildi.
- URL-41 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/ProgramCikti/guzel-sanatlar-ic_mimarlik_ve_cevre_tasarimi-ic_mimarlik_ve_cevre_tasarimi-lisans adresinden erişildi.
- URL-42 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde https://ois.ayvansaray.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/programciktilari/program_kodu/030201/menu_id/p_23/tip/L/ln/tr?submenuheader=2 adresinden erişildi.

- URL-43 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde https://akts.beykoz.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/programciktilari/program_kodu/0204001/menu_id/p_24/tip/L/ln/tr?submenuheader=2 adresinden erişildi.
- URL-44 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde <https://sis.biruni.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=04&curSunit=1104#> adresinden erişildi.
- URL-45 (2020). 16 Kasım 2020 tarihinde <https://gbs.gelisim.edu.tr/programin-ogrenme-ciktilari-1-178-1> adresinden erişildi.
- URL-46 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.yeniyuzyil.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=10&curSunit=2618#> adresinden erişildi.
- URL-47 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.gedik.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=15&curSunit=71#> adresinden erişildi.
- URL-48 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://bologna.avrasya.edu.tr/> adresinden erişildi.
- URL-49 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://ebs.hku.edu.tr/program/outcomes/103> adresinden erişildi.
- URL-50 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=30&curSunit=420803#> adresinden erişildi.
- URL-51 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.erbakan.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=008&curSunit=8009#> adresinden erişildi.
- URL-52 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde <https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=19&curSunit=88926#> adresinden erişildi.
- URL-53 (2020). 17 Kasım 2020 tarihinde http://bologna.bilecik.edu.tr/Program_Yeterlilikleri.aspx?bno=324&bot=524 adresinden erişildi.